

Udbygning af kampvognsspor og stillinger, Oksbøl (j.nr. 2024- 28021).

Hvidbog over indkomne høringssvar fra 1. offentlighedsfase (den 16. maj til den 16.juni 2025)

Nærværende notat omhandler høringssvar for projektet ”Udbygning af kampvognsspor og stillinger, Oksbøl” i Varde Kommune.

Høringssvarene er indkommet som led i den offentlige idéhøring, som er foretaget i perioden den 16.maj til den 16. juni 2025.

I skemaet herunder oplistes indkomne høringssvar (nr. på høringssvar og afsender), og der gives et resumé af disse. I skemaets to kolonner i højre side oplistes henholdsvis Forsvarets og Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljøs bemærkninger til høringssvarene.

SGAV takker for alle de indkomne høringssvar.

Udbygning af kampvognsspor og stillinger - Opsamling på høringssvar fra 1. offentlighedsfase: Idéhøring (16. maj til 16. juni 2025)

Nr./Afsender	Resume af høringssvarets indhold	Bygherres bemærkninger til høringssvar	SGAVs bemærkninger
1. Ribe stift	Kirker Ribe Stiftsøvrigheden vurderer, at projektet ikke vil have en væsentlig påvirkning af kirkerne og har derfor ingen indvendinger mod projektet. Ribe Stift henstiller til, at der i planlægningen tages hensyn til kirkernes beskyttelseszoner.	Bygherre kan oplyse, at projektet ikke indebærer byggeri i højden og dermed heller ikke inden for en afstand af 300 meter fra kirker. Projektet strider derfor ikke mod beskyttelsesbestemmelserne i naturbeskyttelseslovens § 19. Hensynet til kirkernes beskyttelseszoner er således imødekommet.	I projektet er der ét sted, hvor spor og stillinger er placeret indenfor kirkebyggelinjen og fjern- beskyttelseszonen. Det er ved Mosevrå kirke. Af naturbeskyttelseslovens § 19 fremgår det, at kirkebyggelinjen har til formål at beskytte kirker, der ligger mere eller mindre åbent i landskabet, mod at der opføres bebyggelse, som virker skæmmende på kirkerne eller hindrer, at kirkerne er synlige i landskabet. Efter bestemmelsen er det inden for 300 meter fra en kirke forbudt at opføre bebyggelse, som er over 8,5 meter højt. Fjernbeskyttelseszoner har ligeledes til formål at friholde udsigten til og fra kirker. SGAV er enig med bygherre i, at eftersom der ikke bygges i højden, så vil projektet ikke påvirke indsyn og udsyn til og fra kirken.
2. Ørsted A/S	Krydsning af kritiske ledninger Ørsted A/S oplyser, at der er 8 steder, hvor spor krydser Ørstedsledninger. Endelig udformning af overkørsel ved kritiske ledninger skal drøftes og godkendes inden arbejdet påbegyndes med Ørsted A/S. De servitut og tinglyste bestemte rettigheder skal fortsat være gældende hvor krydsninger foretages.	Bygherre vil i den videre projektering kontakte Ørsted A/S med henblik på afklaring og godkendelse af de tekniske løsninger for krydsningerne af relevante kritiske ledninger. Eventuelle servitutter og tinglyste rettigheder vil naturligvis blive respekteret.	SGAV opfordrer til, at Bygherre tager kontakt til Ørsted A/S for at få afklaret, hvordan spor kan etableres med overkørsler af kritiske ledninger på forsvarlig vis.

3. SGAV Østjylland	Fredskov / dispensationsmulighed/ erstatningsskov. SGAV Østjylland bemærker, at store dele af projektområdet er beliggende på fredsskovspligtige arealer og at fredsskovspligtige arealer er omfattet af skovloven. Der er forbud mod anlæg og terrænændringer i fredskov. Der kan dog ansøges om dispensation til projektet eller ansøge om ophævelse af fredsskovspligten i tilfælde, hvor samfundsmæssige hensyn er vigtigere end hensynet til at bevare fredskoven, og hvor anlægget ikke kan placeres uden for fredskov. Styrelsen oplyser, at der som udgangspunkt stilles vilkår om etablering af erstatningsskov i forbindelse med dispensation/ophæve fredsskovspligten. Bevaringsværdigt egekrat Styrelsen gør opmærksom på, at projektet i sin nuværende form berører arealer med bevaringsværdige egekrat. Styrelsen oplyser, at der ifølge skovlovens er mulighed for at dispensere fra kravet om at bevare, bevaringsværdige egekrat, men at denne mulighed ikke har været anvendt tidligere. Styrelsen opfordrer derfor til at se på alternative placeringer af projekttiltag ved de bevaringsværdige egekrat.	Vurderingen af projektets påvirkning på fredsskovspligtige arealer indgår i den samlede miljøkonsekvensvurdering. Det forventes, at der vil blive indsendt ansøgning om dispensation fra fredsskovspligten for de arealer, hvor nye spor anlægges gennem fredskov, herunder også ved eventuel påvirkning af bevaringsværdige egekrat. Det skal dog bemærkes, at bygherre løbende kigger på alternativer og i videst muligt omfang vil anvende allerede etablerede spor ved bevaringsværdigt egekrat. Der vil i forbindelse med eventuelle dispensationsansøgninger blive redegjort for nødvendigheden af indgrebene samt eventuelle muligheder for etablering af erstatningsskov.	Miljøkonsekvensrapporten skal indeholde en redegørelse for de spor og stillinger, der er planlagt på arealer med fredsskovspligt og indenfor områder med bevaringsværdige egekrat. Redegørelsen skal omfatte, hvilke alternative placeringsmuligheder der er afsøgt, herunder om kørsel og øvelsesaktiviteter kan holdes på eksisterende spor. For de arealer med fredsskovspligt eller med bevaringsværdigt egekrat som projektet berører, skal der følge en begrundelse for, at det er nødvendigt at udvide eksisterende spor eller anlægge nye spor og stillinger indenfor arealerne. I miljøkonsekvensrapporten skal der generelt redegøres for og vurderes på, i hvilket omfang anlægs- og øvelsesaktiviteter vil påvirke de fredsskovspligtige arealer, herunder om der vil være behov for terrænændringer. Der skal vurderes på, om konkrete anlægstiltag indenfor områderne forudsætter opnåelse af dispensation eller ophævelse af fredsskovspligt for at kunne gennemføres. Ligeledes skal miljøkonsekvensrapporten indeholde redegørelse og vurderinger for projektets påvirkning af bevaringsværdige egekrat. Herunder vurdering af om anlægstiltag forudsætter opnåelse af dispensation.
4. Ringkøbing Skjern Kommune	Ingen bemærkninger Ringkøbing Skjern Kommune kvitterer for modtagelse af høringen, men har ingen bemærkninger.	Bygherre takker for høringssvaret.	Ingen bemærkninger.

5. Mosevejen 4 og 12, Houstrup	Kritik af placering af spor og stillinger samt øvelsesaktiviteter i Blaabjerg Plantage 5a) Sommerhusejer giver indsigelse mod projektets Planer om udbygning af spor, herunder placering af U-stillinger og sandspor i Blaabjerg Klitplantage, som ligger tæt på ejers boliger på Mosevejen 4 og 12. 5b) Finder at planerne med træningsspor og aktiviteter vil forstyrre dyrelivet i Blaabjerg Plantage: rådyr, kron-dyr, ræve, grævlinger, spætter, rovfugle osv. 5c) Finder anlægsarbejdet i skoven og øvelsesaktiviteterne forstyrrende for sommerhusbeboerne i området/sommerhusejere/ udlejere og turister i området. Herunder at forstyrrelserne vil påvirke udlejning og dermed økonomien for sommerhusudlejere.	Ad 5a) Bygherre kan oplyse, at planlagte sporforløb inkl. u-stillinger er udvalgt ud fra en samlet afvejning mellem operative behov, hensyn til omkringboende samt natur- og landskabshensyn. Miljøkonsekvensrapporten vil indeholde en analyse af alternativer herunder opstille kriterierne for valgte sporforløb. Ad 5b) Miljøkonsekvensrapporten vil indeholde en vurdering af projektets mulige påvirkninger af beskyttet dyre- og planteliv i området. Ad 5c) Miljøkonsekvensrapporten vil desuden behandle forhold relateret til menneskers sundhed, friluftsliv og rekreative interesser i området, herunder eventuelle ge-	5a) Bygherres afvejning af behovet for anlæggelse af sporforløb, herunder U-stillinger, i Blaabjerg Plantage nær Mosevejen bør fremgå af MKR, herunder med en redegørelse for behovet og vurdering af rimelige alternativer til placeringen. 5b) SGAV bemærker, at høringssvaret udtrykker en generel bekymring for forstyrrelser, herunder støjpåvirkning i forbindelse med projektet. SGAV er enig med bygherre i, at miljøkonsekvensrapporten skal indeholde en vurdering af projektets mulige påvirkninger af beskyttet dyre- og planteliv i området for såvel anlægs- som driftsfase. SGAV gør dog opmærksom på, at beskyttelsen ikke er ens for alle dyre- og fuglearter. En miljøvurdering af beskyttede arter indebærer en vurdering af, om et projekt eller en plan vil have en væsentlig negativ påvirkning på truede, sjældne eller karakteristiske arter, der er beskyttet af EU-lovgivning som Habitatdirektivet og Fuglebeskyttelsesdirektivet. 5c) Der er jævnfør miljøvurderingslovens ¹ §20 en række faktorer/emner som er omfattet af miljøvurderingsprocessen, herunder menneskers sundhed og påvirkning af materielle goder.
---------------------------------------	--	---	--

¹ Bekendtgørelse om miljøvurdering af planer og programmer og af konkrete Projekter BEK nr 1608 af 09/12/2024

		ner for sommerhusejere og besøgende. Det bemærkes, at et af formålene med udvidelsen af kampvognssporene er at sikre, at militær kørsel i videst muligt omfang holdes inden for terrænet og derfor benytter offentlige veje mindst muligt. Det bemærkes, at økonomiske forhold relateret til privat sommerhusudlejning ikke er et miljøemne, der behandles i miljøvurderingsprocessen.	I forhold til emnet menneskers sundhed, så forventer SGAV at eventuelle gener, herunder støjpåvirkning vil blive undersøgt for folk der opholder sig på adresserne Mosevejen 4 og 12, Houstrup i MKR. I forhold til materielle goder, så er der jævnfør Miljøvurderingsvejledningen ² kun krav om en undersøgelse af de miljømæssige indvirkninger på de materielle goder- og ikke den værdimæssige indvirkning på de materielle goder. I miljøvurderingsprocessen vil der eksempelvis under temaet ”materielle goder” blive undersøgt om rystelser og vibrationer fra projektet kan forventes at påvirke nærliggende huse. Derimod vil økonomiske forhold som relaterer sig til forringelse af ejendoms-værdi og sommerhusudlejning ikke blive behandlet i miljøvurderingsprocessen. I miljøvurderingsvejledningen er der refereret til en sag³, hvor EU- domstolen har forholdt sig til en forespørgsel fra en Østrigs domstol, hvor en lufthavn skulle udvides. Domstolen blev bedt om at forholde sig til flystøjens indflydelse på værdien af de materielle goder, som i det konkrete tilfælde var et hus beliggende inden for sikkerhedszonen til lufthavnen. EU-Domstolen udtalte, at der i miljøkon-
--	--	--	---

² Vejledning til lov om miljøvurdering af planer og programmer og af konkrete projekter (VVM) Konkrete projekter. VEJ nr 9093 af 21/02/2024

³ EU-Domstolens afgørelse af 14. marts 2013, Leth, C-420/11, EU:C:2013:166, præmis 29-30.

			sekvensrapporten skal ske en undersøgelse af de direkte og indirekte virkninger af flystøj på menneskers brug af bygninger. Der skal ikke foretages en vurdering af det pågældende projekts indvirkning på materielle goders værdi.
6. V. Hennebys- vej 43, Houstrup	Kritik af placering af spor og stillinger, samt øvelsesaktiviteter i Blaabjerg Plantage 6a) Anlæg og aktiviteter nær fritidsbolig Ejer giver indsigelse mod gennemførelse af projektet, herunder anlæggelse af U-stillinger og sandspor klods op ad ejers fritidsbolig. Der gøres opmærksom på, at folk der har købt sommerhuse i området samt turister værdsætter den uforstyrrede natur i området. 6b) Påvirkning fra flere projekter Anlægs- og øvelsesaktiviteterne forventes at være meget forstyrrende også set i sammenhæng med øvrige anlægsprojekter i nærområdet, Baltic pipeline og Energinets kabeltracé. 6c) Erfaringer fra tidligere NATO- øvelser. Træningsaktiviteter vil påvirke områdets rekreative værdi. Der nævnes eksempler fra tidligere NATO-øvelser, hvor beboerne i området har oplevet opkørte veje og kørsel i afspærret område, samt kørsel over steder, hvor der ikke i forvejen var spor, hvilket har været til stor gene.	Ad 6a) Bygherre kan oplyse, at planlagte sporforløb inkl. u-stillinger er udvalgt ud fra en samlet afvejning mellem operative behov, hensyn til omkringboende samt natur- og landskabshensyn. Miljøkonsekvensrapporten vil indeholde en analyse af alternativer herunder opstille kriterierne for valgte sporforløb. Ad 6a og 6c) I miljøkonsekvensrapporten vil de landskabelige forhold og mulige støjpåvirkninger til nærtliggende beboelser blive belyst, herunder potentielle gener under både anlæg og drift. Ad 6b) I miljøkonsekvensvurderingen vil der indgå en vurdering af kumulative påvirkninger i relevant sammenhæng. Det omfatter blandt andet samspillet med andre væsentlige projekter i nærområdet, herunder <i>Landanlæg til Nordsøen I – A1 og A2</i> samt <i>Baltic Pipe-projektet</i>. Ad 6c) Miljøkonsekvensrapporten vil behandle forhold relateret	6a) Bygherres afvejning af behovet for anlæggelse af sporforløb, herunder U-stillinger, i Blaabjerg Plantage nær Hennebys-vej 43 bør fremgå af miljøkonsekvensrapporten, herunder med redegørelse for behovet og vurdering af rimelige alternativer til placeringen. 6b) SGAV vurderer ligeledes, at der er behov for at miljøkonsekvensrapporten indeholder redegørelser af og vurderinger af kumulative påvirkninger fra andre relevante projekter og planer, dette indebærer også vurdering af kumulative effekter på arter og natur i området. 6a+ c +d) SGAV bemærker, at der er en bekymring omkring støj, se uddybende svar til høringssvar 5.

	6d) Negative økonomiske konsekvenser for sommerhusejere Anlæg af militære træningsspor og aktiviteter vil også have væsentlige negative økonomiske konsekvenser for de sommerhusejere, som udlejer eller går med tanker om salg.	til menneskers sundhed, friluftsliv og rekreative interesser i området, herunder eventuelle gener for sommerhusejere og besøgende. Det bemærkes, at et af formålene med udvidelsen af kampvognssporene er at sikre, at militær kørsel i videst muligt omfang holdes inden for terrænet og derfor benytter offentlige veje mindst muligt. Ad 6d) Det bemærkes, at økonomiske forhold relateret til privat sommerhusudlejning ikke er et miljøemne, der behandles i miljøvurderingsprocessen.	6c) SGAV er enig i at miljøkonsekvensrapporten skal behandle forhold relateret til menneskers sundhed, friluftsliv og rekreative interesser i området, herunder eventuelle gener for sommerhusejere og besøgende. 6d) SGAV er enige med Bygherre i, at økonomiske forhold relateret til privat sommerhusudlejning ikke er et miljøemne, der behandles i miljøvurderingsprocessen. Se SGAV's uddybende svar høringsvar 5c
7. Mosevejen 8, Houstrup	Kritik af placering af spor og stillinger, samt øvelsesaktiviteter i Blaabyrg Plantage nær sommerhus/bolig 7a) Spor og stillinger nær sommerhus og privat beboelse. Sommerhusejer giver indsigelse mod gennemførelse af projektet med anlæg af U-stillinger og sandspor. Der påpeges, at overnatningspladser og kørespor ikke bør placeres så tæt på beboelse. 7b) Afstandskrav og indtrængende soldater Der udtrykkes bekymring om, at Forsvaret søger dispensation fra gældende afstandskrav i området ved sommerhusene og med privat beboelse. Der opleves rigelig med militær aktivitet i forvejen, bl.a. med soldater der sidste år gemte sig/ træner på sommerhusgrunden.	Ad 7a) Bygherre kan oplyse, at planlagte sporforløb inkl. u-stillinger er udvalgt ud fra en samlet afvejning mellem operative behov, hensyn til omkringboende samt natur- og landskabshensyn. Miljøkonsekvensrapporten vil indeholde en analyse af alternativer herunder opstille kriterierne for valgte sporforløb. Ad 7b) Miljøkonsekvensrapporten vil behandle forhold relateret til menneskers sundhed, friluftsliv og rekreative interesser i området, herunder eventuelle gener for sommerhusejere og besøgende. Det bemærkes, at et af formålene	7a+b) Bygherres afvejning af behovet for anlæggelse af sporforløb, herunder U-stillinger, i Blaabyrg Plantage nær Mosevejen 8 bør fremgå af miljøkonsekvensrapporten, herunder med redegørelse for behovet og vurdering af rimelige alternativer til placeringen. 7b.+ 7c) I miljøkonsekvensrapporten skal der undersøges hvilke gener og eventuelle gavnlige effekter som projektet i Blåbjerg Plantage kan få for beskyttet dyre- og planteliv i området, samt for de nærliggende sommerhuse og deres brugere, samt for friluftslivet i området. Støj

	7c) Påvirkning af dyre og planteliv i Blaabjerg Plantage samt brugere af området Det anses som en kæmpe fejl, at der skal anlægges spor og stillinger i den fredfyldte i Blaabjerg Plantage ikke mindst af hensyn til det omfangsrige dyreliv: rådyr, krondyr, ræve, grævlinger, spætter, rovfugle osv. Det forventes at opkørte spor, smadrede stier og helt ødelagte områder vil være til stor gene for det fantastiske dyre og planteliv området. Den uforstyrrede plantage er et værdifuldt naturområde for områdets beboer, det tiltrækker også sommerhusejere, udlejere, lejere og turister til området. 7d) Økonomisk påvirkning for områdets sommerhusejere. Øget aktivitet kan få økonomiske konsekvenser for sommerhusudlejere og en forringelse af værdien af sommerhusene. Der ønskes en compensation som følge af støj og flere soldater i området.	med udvidelsen af kampvognssporrene er at sikre, at militær kørsel i videst muligt omfang holdes inden for terrænet og derfor benytter offentlige veje mindst muligt. Ad 7b) Der vurderes ikke at være behov for at søge dispensation fra gældende afstandskrav fastlagt i § 4, stk.3 i bekendtgørelse om støjregulering af forsvarets øvelsespladser og skyde- og øvelsesterræner. Bekendtgørelsen omfatter ikke øvelser i civilt terræn, og skydning med artilleri gennemføres generelt i større afstande fra sommerhuse og privatbeboelse, således at det maksimale støjniveau ved boliger og sommerhuse vil være mindre end den støjgrænse, som er fastsat i bekendtgørelsen. Ad 7c) Miljøkonsekvensrapporten vil desuden indeholde en vurdering af projektets mulige påvirkninger af beskyttet dyre- og planteliv i området. Ad 7d) Det bemærkes, at økonomiske forhold relateret til privat sommerhusudlejning ikke er et miljøemne, der behandles i miljøvurderingsprocessen.	vil blive et centralt emne. Se uddybende svar til høringssvar 5. I forhold til soldaters indtrængning på sommerhusgrund, så gælder det, at soldater som udgangspunkt ikke må opholde sig på privat ejendom uden ejerens samtykke – medmindre der foreligger særlige omstændigheder, som er reguleret i lovgivningen. Skulle det blive aktuelt igen, så anbefaler SGAV, at grundejer kontakter Oksbøl Kaserne. Ad 7d) SGAV er enig med bygherre i, at økonomiske forhold relateret til privat sommerhusudlejning ikke er et miljøemne, der behandles i miljøvurderingsprocessen. Se uddybende svar til høringssvar 5.
--	---	---	--

8. Mosevejen nr. 2 m.fl.	Bekymringer om placering af spor og stillinger, samt øvelsesaktiviteter i Blaabjerg Plantage Sommerhusejere giver indsigelse mod placering af kørsels- og stillinger mindre end 400 m fra deres matrikelskel. I brevet angives følgende bekymringer og forslag til alternativer: Bekymringer: 8.a) Støj og rystelser: Militærkøretøjer og øvelsesaktivitet vil generere betydelig støj og vibrationer, som forstyrrer både rekreativt ophold og kan medføre skader og nedslidning af vores skønne natur og område. 8.b) Nedsat livskvalitet og ejendomsværdi: Øget militær aktivitet vil forringe områdets rekreative værdi og kan føre til væsentligt fald i ejendomsværdi. Vi og mange har investeret i området netop for natur og fredelige omgivelser.	Bygherre kan oplyse, at planlagte sporforløb inkl. u-stillinger er udvalgt ud fra en samlet afvejning mellem operative behov, hensyn til omkringboende samt natur- og landskabshensyn. Miljøkonsekvensrapporten vil indeholde en analyse af alternativer herunder opstille kriterierne for valgte sporforløb. Ad 8a) Støj- og vibrationspåvirkninger vil blive behandlet i miljøkonsekvensrapporten, herunder både i forhold til omkringboende, rekreative interesser og det omkringliggende dyre- og planteliv. Vurderingen vil omfatte både anlægs- og driftsfase og tage udgangspunkt i gældende retningslinjer og grænseværdier for støj og vibrationer. Ad 8b) Miljøkonsekvensrapporten vil behandle forhold relateret til menneskers sundhed, friluftsliv og rekreative interesser i området, herunder eventuelle gener for sommerhusejere og besøgende. Det bemærkes, at et af formålene med udvidelsen af kampvognssporene er at sikre, at militær kørsel i videst muligt omfang holdes inden for terrænet og derfor benytter offentlige veje mindst muligt. Ad 8b) Det bemærkes, at økonomiske forhold relateret til privat sommerhusudlejning ikke er et miljøemne, der behandles i miljøvurderingsprocessen.	Bygherres afvejning af behovet for anlæggelse af sporforløb, herunder U-stillinger, i Blaabjerg Plantage nær Mosevejen 2 bør fremgå af MKR, herunder med redegørelse for behovet og vurdering af rimelige alternativer til placeringen. 8a) SGAV er enig med Bygherre i, at støj- og vibrationspåvirkninger vil blive behandlet i miljøkonsekvensrapporten. Sporenes belastning på beskyttede naturtyper, der er på udpegningsgrundlaget for relevante Natura2000-områder vil blive belyst. 8b) SGAV gør opmærksom på, at det ikke er den generel øgede aktivitet i øvelsesområdet, der vurderes på i denne miljøvurderingsproces, det er politisk aftalt. Det er anlæggelsen af spor og stillinger samt ændringen af aktivitet langs disse spor og stillinger, der er i fokus. SGAV er enig med Bygherre i at miljøkonsekvensrapporten vil behandle forhold relateret til menneskers sundhed, friluftsliv og rekreative interesser i området, herunder eventuelle gener for sommerhusejere og besøgende. Også de positive effekter af mindre tung trafik på offentlige veje skal belyses. SGAV er enig med bygherre i at økonomiske forhold relateret til privat sommerhusudlejning ikke er et miljøemne, der behandles i miljøvurderingsprocessen. Se uddybende svar til høringssvar 5b+c
---------------------------------	--	--	---

	8.c) Påvirkning af Natur og dyreliv: Området er hjem for et rigt plante- og dyreliv, og udbygning og tung færdsel kan forringe biodiversiteten markant. Helt tæt på vores sommerhuse ser og hører vi mange udsatte fuglearter, trane, vendehals, grønspejle og natravne, for at nævne nogle. 8.d) Dispensation ift. afstandskrav tæt på beboelse: Vi er særligt bekymrede over, at Forsvaret søger dispensation fra gældende afstandskrav i netop vores område. Det virker uforholdsmæssigt at placere overnatningspladser og tung trafik så tæt på privat beboelse og sommerhuse. Vi har forsøgt at få præciseret, hvad dispensationerne nøjagtigt går ud på, men har ikke fået svar derpå endnu. Forslag og alternativer: 1. Vi opfordrer til, at der etableres en større bufferzone mellem det militære område og sommerhusområdet – fx ved at flytte de nævnte faciliteter længere væk. 2. Hvis udbygningen ikke kan ændres, bør der gives bindende vilkår om afskærmning, støjreducerende foranstaltninger, og begrænsning af øvelsetidspunkter. 3. En uvildig vurdering af ejendomsværdiens fald og mulighed for erstatning bør gennemføres.	Ad 8c) Miljøkonsekvensrapporten vil desuden indeholde en vurdering af projektets mulige påvirkninger af beskyttet dyre- og planteliv i området. Ad 8d) Der vurderes ikke at være behov for at søge dispensation fra gældende afstandskrav fastlagt i § 4, stk.3 i bekendtgørelse om støjrregulering af forsvarets øvelsespladser og skyde- og øvelsesterræner. Bekendtgørelsen omfatter ikke øvelser i civilt terræn, og skydning med artilleri gennemføres generelt i større afstande fra sommerhuse og privatbeboelse, således at det maksimale støjniveau ved boliger og sommerhuse vil være mindre end den støjgrænse, som er fastsat i bekendtgørelsen.	8c) SGAV er enig i, at der skal undersøges for påvirkning af områdets natur og dyreliv, men gør opmærksom på, at ikke alle arter og naturtyper har samme beskyttelse. Jf. svar til høringssvar 5b. 8d) Forslag 1 og 2 Som nævnt øverst i høringssvaret bør Bygherre afsøge om der kan findes alternative placeringer for de dele af spor og stillinger der ligger tættest på sommerhusbebyggelse ved Mosevejen. Hvis spor og stillinger ønskes opretholdt, skal de begrunde nødvendigheden herfor. SGAV opfordrer til dialog mellem sommerhusejere og Forsvaret om den endelige placering og udformning, herunder om der er mulighed for afværgeforanstaltninger der kan reducere støjpåvirkninger. Forslag 3. Jævnfør kommentarer til høringssvar 5, så har EU-domstolen i en lignende sag udtalt, at værditab på materielle goder ikke er omfattet af miljøvurderingsforpligtigheden.
--	--	--	---

9. Mosevejen 6. Hostrup	Militær aktivitet i Blåbjerg Plantage nær sommerhus Ejere giver indsigelse mod etablering af spor og stillinger i Blaabjerg Plantage 9a) Afstand og udsyn til kampvognsstillinger Sommerhusejerne bemærker, at Mosevejen er det eneste sted, hvor kampvognsstillingerne er placeret omkring 75 meter fra skel til sommerhuse. Ydermere er de første 75 meter af plantagen for nylig blevet fældet på grund af nedgravning af diverse energianlæg. Der er derfor, de første mange år frit udsyn til kommende kampvognsstillinger fra de sydvendte haver på Mosevejen. 9b) Udsyn, støj og lugt Ejerne fremhæver stilheden som områdets største aktiv. Stilheden ønskes ikke byttet med udsyn til kampvogne, støj fra dieselmotorer og soldater, samt udstødning fra kampvogne.	Bygherre kan oplyse, at planlagte sporforløb inkl. u-stillinger er udvalgt ud fra en samlet afvejning mellem operative behov, hensyn til omkringboende samt natur- og landskabshensyn. Miljøkonsekvensrapporten vil indeholde en analyse af alternativer herunder opstille kriterierne for valgte sporforløb. Ad 9a) De landskabelige og visuelle påvirkninger af projektet, herunder mulige gener for omkringliggende beboelser og sommerhuse, vil indgå i miljøkonsekvensvurderingen. Det bemærkes i den forbindelse, at den samlede visuelle påvirkning fra anlægget vil blive belyst i rapporten. Ad 9b) Støj- og vibrationspåvirkninger vil blive behandlet i miljøkonsekvensvurderingen, herunder både i forhold til omkringboende og det omkringliggende dyre- og planteliv. Vurderingen vil omfatte både anlægs- og driftsfase og tage udgangspunkt i gældende retningslinjer og grænseværdier for støj og vibrationer. Ad 9b) Anvendelsen af kampvognssporene er begrænset til periodiske øvelsesaktiviteter, og der	9a) SGAV opfordrer bygherre til at af søge, om der er mulige alternativer til placering af U-stillingerne, som er planlagt placeret nær skel til Mosevejen 6. Hvis stillingerne fastholdes, skal der i miljøkonsekvensrapporten begrundes herfor. Det fremgår at Energinet i samme område, har ryddet skov for at nedgrave kabler. SGAV gør bygherre opmærksom på, at der skal redegøres for eventuelle kumulative påvirkninger. Da stillinger er planlagt kun 75 meter fra skel, vil SGAV opfordre til dialog mellem sommerhusejer og forsvaret. 9b) SGAV er enig med bygherre i, at de landskabelige og visuelle påvirkninger samt støj og vibrationer skal indgå i miljøkonsekvensrapporten. SGAV er enig med Bygherre i at lugtgener kan grænses ud. Lugtpåvirkninger vil dermed ikke blive behandlet i miljøkonsekvensrapporten. Det begrundes SGAV med, at projektområdet er et stort område med begrænset luftemission i for
--	---	--	---

	9c) Økonomisk påvirkning af sommerhusejere på Mosevejen Det anføres, at alle nuværende sommerhusejere på Mosevejen, har betalt en slags merpris, da de købte et hus i forreste række ud mod Blåbjerg Plantage. Hvis disse planer effektueres, så er den værdi jo ganske udhulet. Aktiviteterne må forventes at påvirke muligheden for at udleje til tyske turister, som kommer for at få fred og ro. Sommerhusejerne bør betales kompensation.	vil derfor være tale om relativt få kørsler i løbet af året. De forventede emissioner af udstødningsgasser (herunder kvælstofoxider, partikler og CO₂) vil være af et så begrænset omfang, at der ikke vurderes at kunne opstå væsentlige påvirkninger af den lokale luftkvalitet – hverken for omkringboende eller for naturen i området. Emnet bliver således ikke behandlet yderligere i miljøkonsekvensrapporten. Ad 9a, 9b og 9c) Miljøkonsekvensrapporten vil behandle forhold relateret til menneskers sundhed, friluftsliv og rekreative interesser i området, herunder eventuelle gener for sommerhusejere og besøgende. Det bemærkes, at et af formålene med udvidelsen af kampvognssporene er at sikre, at militær kørsel i videst muligt omfang holdes inden for terrænet og derfor benytter offentlige veje mindst muligt. Ad 9c) Det bemærkes, at økonomiske forhold relateret til privat sommerhusudlejning ikke er et miljøemne, der behandles i miljøvurderingsprocessen.	bindelse med få øvelser pr år, hvilket betyder en kort tidspåvirkning og en hurtig fortynding af udstødningsgasser. 9c) Miljøkonsekvensrapporten vil indeholde en analyse af rimelige alternativer herunder opstille kriterierne for valgte sporforløb. Økonomiske forhold relateret til privat sommerhusudlejning er ikke et miljøemne, der behandles i miljøvurderingsprocessen. Se uddybende kommentarer til høringssvar 5.
--	---	--	--

10. ArkVest Arkæologi Vestjylland	Skjulte og synlige Fortidsminder Forslag om forundersøgelser og dialog Der udtrykkes bekymring om, at fortidsminder, kendte såvel som ukendte herunder ikke synlige fortidsminder kan være i fare for at blive påkørt og ødelagt, hvis ikke der forinden foretages forundersøgelser på visse strækninger i området inden anlæg af spor og stillinger. ArkVest er bekendt med, at dele af terrænet ud over kendte fortidsminder også rummer skjulte fortidsminder, de kender bare ikke omfanget. ArkVest foreslår en dialog med Forsvaret om at udføre forundersøgelser i udvalgte dele af spor og stillinger for at mindske risikoen for, at væsentlige fortidsminder vil gå tabt ved den øgede aktivitet i forbindelse med de nye tiltag. 10a) Begrundelser for behov for forundersøgelser før anlæg af spor og stillinger Der oplyses, at såvel de skjulte fortidsminder, som de synlige fortidsminder og de frede fortidsminder inden for projektområdet alle er beskyttet af museumslovens kapitel 8. Der gøres opmærksom på, at en sagsgang, hvor forsvarrets egne medarbejdere skal være opmærksomme på de ofte ikke iøjnefaldende kulturhistoriske spor og omgående standse samt tilkalde faglig arkæologisk kompetence fra det ansvarlige museum kan være uhensigtsmæssigt usmidigt og risikofyldt. Der påpeges, at vurderingen af om der er tale om et væsentligt fortidsminde foretages i Slots- og Kulturstyrelsen	Ad 10a og 10b) Bygherre vil som led i den videre miljøvurdering og i planlægning indkalde ArkVest til et møde og indgå i dialog med museet med henblik på at afgrænse emnet nærmere og vurdere risikoen for påvirkning af skjulte fortidsminder. På baggrund heraf vil det blive vurderet, om og i hvilket omfang der er behov for arkæologiske forundersøgelser, og i givet fald hvor disse skal gennemføres. I forbindelse med miljøkonsekvensrapporten vil det herefter	10a+b) SGAV takker for de mange nye oplysninger og opmærksomhedspunkter fra ArkVest. SGAV vurderer at dialog mellem FST og ArkVest er en vigtig forudsætning for at få planlagt forundersøgelser til at sikre kendte og ukendte fortidsminder i nødvendigt omfang. Herunder at få lagt en tidsplan for arbejdet.

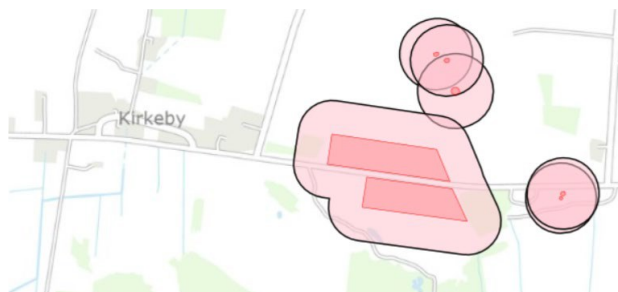
	på baggrund af en faglig udtalelse fra museet, alt imens der ikke må foregå yderligere aktivitet i det aktuelle område. Herudover er et fortidsminde, når det påtræffes i et kampvognsspor, allerede helt eller delvist ødelagt i et omfang, der gør det svært at tolke, og værdifuld viden er således ødelagt for eftertiden. Det angives i høringssvaret, at truslen mod de skjulte fortidsminder vil være overhængende i flere områder af terrænet. Området nord for Grærup Havvej, nævnes som et område med øget chance for at støde på skjulte fortidsminder, hvor der også er også er fredede og beskyttede fortidsminder. Herunder nævnes specifikt: - Sporene i Ål Plantage - Vrøgum Klitplantage, - Børsmose Hede - Blåbjerg Klitplantage, - Lyngbos Hede - Nymindegab Plantage -Sporene til ilandsætnings-øvelse på Skallingen rammer i kanten af Ho Klitplantage et kendt område "Sønderside" der var et meget stort fiskerleje, hvis storhedstid blomstrede i slutningen af middelalderen. - De nye spor øst for Oksbøllejren ved testbanen, her er fortidsminder fra bronze- og jernalder, men omfanget kendes ikke. -Syd for Lejren ved Gedbjerg, her er der registreret både urnegravplads og bebyggelsesspor fra jernalderen, her vil der også være risiko for ødelæggelse af væsentlige fortidsminder.	blive vurderet, hvilke fortidsminder der ligger inden for 100 meter af de planlagte anlæg, og hvor der derfor kan være behov for dispensation fra fortidsmindebeskyttelseslinjen.	
--	---	--	--

	- Ved Mosevrå og Bordrup, øst for Blåvandvej kan der ikke på forhånd udelukke, at der kunne være skjulte fortidsminder. Af høringssvaret fremgår det, at ovenstående ikke er en dybdegående analyse af, hvad hele terrænet eller områderne med de nye spor rummer eller eventuelt rummer af fortidsminder. Det er blot eksempler på hurtig arkivalsk kontrol af dele af området. 10b) Begrundelser for behov før forundersøgelser – kørsel i driftsfasen kan også påvirke fortidsminder der ikke p.t er synlige. Erfaring fra Selager viser, at det må forventes at kampvognskørsel i driftsfasen kan være en trussel mod skjulte fortidsminder, da sporene over tid slider sig ned i uforstyrrede lag. Det er kendt at dele af terrænet rummer skjulte fortidsminder, blot ikke omfanget.		
11. Slots- og Kulturstyrelsen	Beskyttelse af kendte og ukendte fortidsminder og eventuelle dispensationer fra 100 m fortidsminde-beskyttelseslinjen 11a) Henvisning til tidligere høringssvar Slots- og Kulturstyrelsen henviser til et tidligere høringsvar af 28. februar 2020 fremsendt til Forsvarsministeriets Ejendomsstyrelse i forbindelse med forslag til plan for militære kørespor på statens arealer i Oksbøl-området. 11b) Behov for dispensationer fra fortidsmindebeskyttelseslinjen Styrelsen påpeger, at der inden for projektområdet, ligger beskyttede fortidsminder tæt på de planlagte militæranlæg. Det gælder således: • i Blåbjerg Klitplantage • på Filsø Hede, • i den sydlige del af Vrøgum Klitplantage • ved Oksby gamle Kirkegård.	Ad 11b) I forbindelse med miljøkonsekvensrapporten vil det blive vurderet, hvilke fortidsminder der ligger inden for 100 meter af de planlagte anlæg, og hvor der derfor kan være behov for dispensation fra fortidsmindebeskyttelseslinjen.	SGAV takker for de mange nye oplysninger og opmærksomhedspunkter fra Slots- og Kulturstyrelsen 11b-d) SGAV støtter Bygherres forslag til at håndtere de nye oplysninger, herunder at gå i dialog med Ark Vest om at finde en passende vej til at få kortlagt og beskytte fortidsminder.

De påtænkte anlægsarbejder/tilstands-ændringer synes i vid udstrækning at kræve dispensationer fra 100 m fortidsmindebeskyttelseslinjen, jf. naturbeskyttelseslovens § 18.

11c) Beskyttet fortidsminde der ikke er vist på Niras kort

Styrelsen gør opmærksom på et beskyttet fortidsminde, som ikke er markeret på Niras kort: et areal på begge sider af Strandvejen, øst for Henne Kirkeby, hvorpå der findes gamle vejspor (fredningsnummer 3001:31). Den sydlige del af det beskyttede fortidsminde synes at ligge inden for projektområdet. Se nedenstående kort over beskyttede fortidsminder, inkl. deres 100 m beskyttelseslinjer.

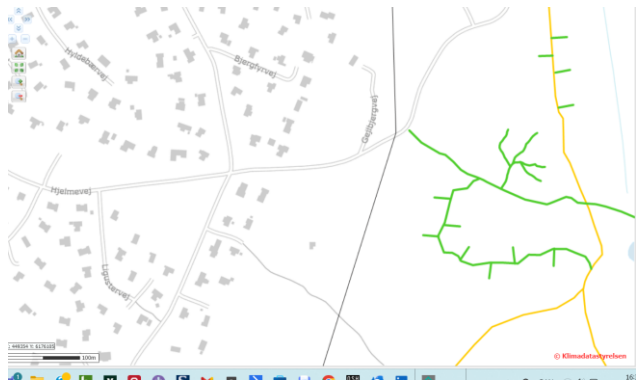
11d) Ukendte fortidsminder er også omfattet af beskyttelse, derfor anbefales det at ArkVest foretager arkivalisk kontrol og besigtigelser af de berørte strækninger og arealer.

De ukendte fortidsminder er også beskyttede. Det er Slots- og Kulturstyrelsens vurdering, at der med stor sandsynlighed findes et betydeligt antal væsentlige, hidtil ukendte, fortidsminder inden for projektområdet, da landskabet stort set har været friholdt for intensiv landbrugsdrift og – for de arkæologiske spor – anden ødelæggende aktivitet.

Ad 11c) Bygherre takker for præciseringen vedrørende de berørte fortidsminder og for oplysningen om det beskyttede vejspor øst for Henne Kirkeby (fredningsnummer 3001:31), som ikke fremgår af det oprindelige kortgrundlag.

Ad 11d) Bygherre vil desuden tage initiativ til en nærmere dialog med ArkVest for at afklare problemstillinger relateret til både kendte og eventuelt ukendte fortidsminder, herunder behovet for eventuelle arkæologiske forundersøgelser.

	De typer af fortidsminder, der fremgår af kapitel 1 i bilaget til museumsloven, herunder gravhøje, er automatisk beskyttet mod tilstandsændringer efter lovens § 29 e, stk. 1. Dette gælder, uanset om fortidsminderne er velkendte og registrerede, eller om de endnu er u-erkendte. Ukendte fortidsminder under jorden er omfattet af reglerne om arkæologiske undersøgelser i museumslovens kapitel 8. På den baggrund finder Slots- og Kulturstyrelsen fremgangsmåden beskrevet i høringsmaterialet (maj 2025), afsnit 2.5, utilstrækkelig. Styrelsen vil således kraftigt anbefale, at der som led i miljøvurderingen træffes aftale med ArkVest – Arkæologi Vestjylland (Fællesarkæologisk afdeling under Ringkøbing Fjord Museer og Varde-museerne) om, at museet foretager arkivalsk kontrol og besigtigelser af de berørte strækninger og arealer.		
12. Din Forsyning	Indvindingsboringer til Klinting Vandværk i Blåbjerg Plantage Din forsyning vurderer at køresporene i kildefeltet i Blåbjerg Plantage udgør en risiko for skader på vandindvindingsanlæg og for forurening af grundvandsressourcen, og foreslår, at følgende emner behandles i miljøkonsekvensrapporten: 12a) Boring DGU nr. 111.64 ligger direkte op til sporet og vurderes at være meget udsat for påkørsel. Hvordan forslås boringen fysisk sikret mod skader? 12b) Ledningsstrækning fra boring DGU nr. 111.64 til Klinting Vandværk, hvorpå kørespor placeres på ca. 175 m lang strækning med risiko for brud og skader på vandledning. Hvordan beskyttes ledningen mod skader? 12c) Håndtering af spild af brændstof, olie mv. og risikovurdering af dette for at sikre grundvandet. Hvordan håndteres spild og uheld? 12d) Hvordan sikres adgangsveje til boringer for almindelig drift og vedligehold.	Ad 12a og 12b) Det vil fremgå af den endelige projektbeskrivelse, hvordan risikoen for skader på vandindvindingsanlæg og tilhørende ledninger søges minimeret gennem konkrete tiltag hvis relevante. Ad 12c og 12d) Miljøkonsekvensrapporten vil omfatte en vurdering af projektets påvirkning på vandforekomster, herunder håndtering af risici ved uheld og spild af brændstof og olie. Endvidere vil der i projektbeskrivelsen indgå nærmere redegørelse for arbejdets tilrettelæggelse og beredskab i forhold til at sikre adgang og håndtere uforudsete hændelser. Bygherre agter desuden at indgå i en nærmere dialog med Din Forsyning for at afklare eventuelle tvivlsspørgsmål.	12a-d) SGAV takker for de nye oplysninger og er enige med Din Forsyning i, at de nævnte emner skal indgå i MKR. SGSV opfordrer til dialog mellem bygherre og Din Forsyning.

13. Ligustervej 16 Henne strand	Øvelsesterræn ved Henne Strand nær sommerhuse Sommerhusejer ønsker, at Forsvaret overvejer alternativ placering for øvelsesområdet i Henne Strand. Øvelsesområdet ligger ca. 850 m fra ejerens sommerhusgrund. Sommerhusejeren er bekymret for placeringen af de planlagte spor og stillinger i området ved indkørsel fra Strandvejen, langs med Gejlbjergvej på venstre side. Vist på medsendte figur. Forsvaret anmodes at overveje en anden placering, som ikke påvirker de nærtliggende sommerhuse. Der angives følgende begrundelser for at flytte spor og stillinger: 13a) Forventet forøget mærkbar støj i området 13b) Ødelæggelse af naturområdet både natur og dyrerige 13c) Forventet værdiforringelse af sommerhuset, måske kan det ikke sælges 13d) Påvirkning af udlejning af sommerhuset i negativ retning, tabt lejeindtægt	Bygherre kan oplyse, at planlagte sporforløb inkl. u-stillinger er udvalgt ud fra en samlet afvejning mellem operative behov, hensyn til omkringboende samt natur- og landskabshensyn. Miljøkonsekvensrapporten vil indeholde en analyse af rimelige alternativer herunder opstille kriterierne for valgte sporforløb. Ad 13a og 13b) Støj- og vibrationspåvirkninger vil blive behandlet i miljøkonsekvensvurderingen, herunder både i forhold til omkringboende, rekreative interesser og det omkringliggende dyre- og planteliv. Vurderingen vil omfatte både anlægs- og driftsfase og tage	SGAV takker for høringssvaret. SGAV er enig i, at miljøkonsekvensrapporten skal indeholde en analyse af alternativer til de planlagte spor og stillinger i området ved nedkørsel fra Strandvejen, langs Gejlbjergvej på venstre side. Herunder skal der opstilles kriterier for de valgte sporforløb. 13a +b) SGAV er enig med Bygherre, om at der skal undersøges for påvirkninger fra støj og vibrationer i området i miljøkonsekvensrapporten. Miljøkonsekvensrapporten skal også indeholde en vurdering af projektets påvirkning på beskyttede arter og naturtyper. 13c+d) Økonomiske forhold relateret til privat sommerhusudlejning er ikke et

	Der efterspørges en åben dialog mellem Forsvaret, grundejerforeningen og lokalsamfundet med henblik på en mere balanceret beslutning, der tager højde for alle parter interesser.	udgangspunkt i gældende retningslinjer og grænseværdier for støj og vibrationer. Ad 13c og 13d) Det bemærkes, at økonomiske forhold relateret til privat sommerhusudlejning ikke er et miljøemne, der behandles i miljøvurderingsprocessen. I forbindelse med miljøvurderingsprocessen er der afholdt borgermøde, og informationsmateriale er blevet udsendt til relevante interessenter. Bygherre opfordrer fortsat til, at grundejerforeninger og øvrige borgere bidrager med input og bemærkninger i den offentlige høringsfase, således at relevante hensyn kan indgå i den videre planlægning og vurdering af projektet.	miljøemne, der behandles i miljøvurderingsprocessen. Se uddybende kommentarer til høringssvar 5. SGAV opfordrer til Forsvaret til at indgå i en dialog med grundejerforeningen.
14 Gejlsbjergvej 35, Henne Strand	Høringssvaret indeholder forslag om at flytte et sporforløb, opsætning af informationstavler samt anlæggelse af cykelsti: 14a) Forslag om at flytte spor længere mod øst væk fra Gejlsbjergvej, Henne strand	Ad 14a) Bygherre kan oplyse, at planlagte sporforløb inkl. u-stillinger er udvalgt ud fra en samlet afvejning mellem operative behov, hensyn til omkringboende samt natur- og landskabshensyn. Miljøkonsekvensrapporten vil indeholde en analyse af rimelige alternativer herunder opstille kriterierne for valgte sporforløb.	14a) SGAV er enig i, at miljøkonsekvensrapporten skal omfatte en redegørelse for rimelige alternativer til de planlagte spor og stillinger i området ved Henne Strand, herunder om det er en mulighed at sporene placeres med større afstand til Gejlsbjergvej.

	jævnfør	vedlagte	skitse		
				Ad 14b) Bygherre takker for de konstruktive forslag til placering af informationsstandere. Forsvaret er jf. Bekendtgørelse om støjregulering af forsvarets øvelsespladser og skyde- og øvelsesterrener, kaldet Støjbekendtgørelsen, pålagt at annoncere offentligheden om støj og aktiviteter. Dette gennemføres via hjemmesider (f.eks. Forsvaret.dk), sociale medier samt via 21 informationsstandere med QR-koder, opsat primært i det sydlige og midterste skyde- og øvelsesområde. Herudover oplyses områdets gæster, både lokale og turister, via informationsfoldere, som sommerhusudlejningsbureauer og lodsejere kan bruge til at understøtte formidlingen om områdets militære anvendelse som Forsvarets største og vigtigste skyde- og øvelsesområde i Danmark. Informationsmaterialet er til rådighed på dansk, tysk og engelsk. Høringspunktet vil derfor indgå i det kommende formidlingsarbejde om Forsvarets aktiviteter i området. Ad 14c) Formålet med de planlagte sporudvidelser er netop at flytte en del af den militære trafik	14b) SGAV finder forslagene til placering af informationstavler konstruktive og det bør der arbejdes videre med i miljøkonsekvensrapporten og eventuelt i Forsvarets generelle formidlingsarbejde. 14c) Projektets påvirkning af cyklisters forhold inden for projektområdet og for
		14b) Forslag om digitale informationsstandere på større veje ind til Forsvarets område. Formålet er at give fastboende, gæster og turister informationer om forsvarets aktuelle aktiviteter i området i periode. God information giver altid god mening. Det er jo nogle af Danmarks største turistområder, som Forsvaret omfatter. Informationstavlerne kunne f.eks. opstilles langs følgende veje: • Nørre Nebel/Nymindégab (vej nr. 181.) • Henne (vej nr. 465) • Oksbøl (vej nr. 431) • Vestkystvejen (Vej nr. 463) • Varde (Hovedvej 11) 14c) Cyklisternes forhold i området fremover – forespørgsel om cykelstier I forbindelse med udvidelsen af Forsvarets øvelsesområde op mod Nymindégab kan det forventes yderligere benyttelse af vejene mellem Oksbøl Kaserne og Nymindégablejren. Vejene er: • Grærup Havvej			

	• Kærgårdvej • Porsmosevej • Henne Strandvej • Blåbjergvej Nogle steder er vejene meget smalle og der er kun cykelsti på strækningen fra Kærgård Plantage (Filsø) via Porsmosevej og Strandvejen til Henne Kirkeby. Kan det forventes at Forsvaret og Varde Kommune påtænker og planlægger cykelstier langs de berørte veje, som benyttes af mange Cyklister hele året?	væk fra de offentlige veje. Hvis der under øvelser opstår behov for kørsel på offentlige veje, vil der blive gennemført relevante færdselsmæssige tiltag, som sikrer, at civile bilister, cyklister og fodgængere holdes adskilt fra de tunge militære køretøjer for at minimere risikoen for ulykker. Ex. kan nævnes militærpolitiets og Varde kommunes P-forbud for civile biler, langs Grærup Langsø engene/Kærgårdsvej/Børsmose, for netop at adskille kronvildt interesserede gæster/turister og tung militær trafik under tidligere efterårsøvelser (I kronvildtets brunsttid).	slag til cykelstier vil blive behandlet i forbindelse med emnet om friluftsliv og rekreative interesser i miljøkonsekvensrapporten.
15. Varde Kommune	Varde Kommune har kommenteret på flere af emnerne i forhold til inddragelse i miljøkonsekvensrapporten: Støj generelt og støjregulering: 15a) Hvad må foregå hvor? Herunder sandspor op til U- stillinger og vil der blive skudt tæt på sommerhuse? Generelt vurderer forvaltningen, at det er uklart, hvad der skal kunne foregå hvor henne. F.eks. hvilke aktiviteter der kan foregå langs de 61 km sandspor i forbindelse med U stillinger. Det nævnes også, at det ikke er tydeligt, hvor U-stillingerne er. Er det langs alle de 61 km? Nogle af de indtegnede U-stillinger ligger meget tæt på sommerhusområder som f.eks. Henne By og Houstrup. Skal der skydes så tæt på sommerhusområder? 15b) Indgår U- stillinger som eksterne stillingsområder og er de omfattet af §3 i bekendtgørelse om støjregulering af forsvarets øvelsespladser og skyde- og øvelsesterræner?	Ad 15a-15d) Det vil i miljøkonsekvensrapporten blive nærmere konkretiseret, hvilken type og hvor meget støj der forventes at forekomme i forbindelse med anlægsarbejder og øvelsesaktiviteter, samt hvilken miljøpåvirkning denne støj kan medføre. Støj- og vibrationspåvirkninger vil blive behandlet i miljøkonsekvensvurderingen, herunder i forhold til både omkringboende, rekreative interesser og det omkringliggende dyre- og planteliv. 15b) Ja, der vil være U-stillinger uden for skydeterrænet, hvorfra	15.a-d) SGAV vurderer at støj fra øvelser relateret til spor og stillinger bliver en central problemstilling, der skal redegøres for i miljøkonsekvensrapporten. SGAV vil undervejs i miljøvurderingsprocessen være i dialog med Miljøstyrelsen, der er myndigheden som har udarbejdet bekendtgørelser og vejledninger inden for støj. Miljøkonsekvensrapporten skal omfatte evt. nødvendige afværgetiltag der indgår i projektet for at kunne overholde gældende støjgrænser i hhv. anlægs- og driftsfasen eller for at varetage beskyttelseshensyn til arter. SGAV forventer i miljøvurderingsprocessen dialog mellem Varde Kommune, Bygherre og SGAV.

	Forvaltningen finder det uklart, hvordan spor og stillinger skal fortolkes i forhold til ”bekendtgørelse om støjregulering af forsvarets øvelsespladser og skyde- og øvelsesterrener”. I bekendtgørelsens §3 står der, at eksterne stillingsområder indgår i forsvarets øvelsesområder, hvis de skyder mod mål indenfor øvelsesområdet. Sker dette fra U-stillingerne? 15c) Forvaltningen anbefaler at støjen fra kampvognsspor, U-stillinger og K-stillinger m.m. skal indarbejdes i bekendtgørelsen Det er vigtigt, at det bliver beskrevet, hvor meget de forskellige områder må blive benyttet herunder en udførlig beskrivelse af, hvad der må foretages i de forskellige områder, og på hvor mange dage om året. Ellers bliver det umuligt at håndhæve, f.eks. i forbindelse med klager fra sommerhusområder og enkeltbeliggende ejendomme. 15d) Støj i forhold til fremadrettet planlægning, Støjkonsekvenszoner Støjkonsekvenszonen medfører en væsentlig begrænsning i Varde Kommunes udviklingsmuligheder for både ny planlægning og nye landzonetilladelser vedrørende støjfølsom anvendelse, herunder både bolig og overnattingsenheder. Dette gælder både indenfor allerede udbyggede områder og ved nye områder. Det er derfor meget vigtigt, at der tages stilling til om og i så fald, hvor det er nødvendigt at udvide støjkonsekvenszonen. Herunder er det vigtigt at få klarlagt om: 1) U-stillingerne afkaster nye støjkonsekvenszoner. 2) Forventes det, at støjkonsekvenszonen omkring Oksbøl Skydeterræn ikke ændres som en konsekvens af, at der etableres nye kørespor og ikke mindst, når nye U-udstillinger etableres steder,	der skydes med artilleri ind i skydeterrænet, og denne artilleriskydning vil være omfattet af bekendtgørelsen. 15c) Det er vanskeligt for ETK at forholde sig til evt. kommende regelændringer i bekendtgørelsen. 15d) En præcis fastlæggelse af en ny støjkonsekvenszone kan ikke foretages på nuværende tidspunkt. Bygherre vil som led i miljøkonsekvensvurderingen vurdere de væsentlige støjmessige påvirkninger af nærliggende beboelser og eventuelle planlagte byudviklingsområder. Resultaterne heraf vil kunne danne grundlag for en efterfølgende kommunal vurdering af, om der er behov for at justere støjkonsekvenszonen. Selve fastlæggelsen af en ny eller ændret støjkonsekvenszone ligger dog uden for miljøkonsekvensrapportens rammer	Det skal derfor fremgå i miljøkonsekvensrapporten, hvor der gennemføres støjfrembringende anlægstiltag samt en vurdering af støjpåvirkningen. For både anlægs- og driftsfasen skal der i MKR redegøres for om gældende vejledende støjgrænser kan overholdes evt. ved brug af afværgeforanstaltning, hvilket eksempelvis kan være differentieret anlægsperioder og begrænsede driftstider mv. 15c) SGAV vurderer at miljøkonsekvensrapporten skal forholde sig til de begrænsninger der følger af støjbekendtgørelsens bilag om brug af området, f.eks. hvor mange øvelser om året der må finde sted om natten. SGAV vil videre formidle ønsket om vurdering af behov for revision af støjbekendtgørelsen til Miljøstyrelsen som er ansvarlig myndighed på området. 15d) Det bør afklares om u-stillingerne afkaster nye støjkonsekvenszoner. Herunder bør der være særlig fokus på de områder Varde Kommune fremhæver: områderne omkring Henne, Houstrup og Ho, hvor der ikke tidligere har været U-stillinger. SGAV er enig med Varde Kommune om, at Miljøkonsekvensrapporten skal belyse støjkonsekvenserne. Dette gælder også hvis støjkonsekvenszonen ikke ændres.
--	---	--	---

	hvor U-stillinger ikke har været før? Her tænkes specielt på områderne omkring Henne, Houstrup og Ho. Varde Kommune vurderer, at der som minimum skal indgå en vurdering af ændringer på støjkonsekvenszonen i afgrænsningsnotatet, hvor der enten argumenteres for hvorfor støjkonsekvenszonen ikke ændres, eller hvordan den ændres i givet fald, og hvordan dette vil blive vurderet. Dette kan bidrage til at vurdere om projektet begrænser kommunens muligheder for planlægning i visse områder. 15e) Luft Forvaltningen er enig i, at det kun er støvgener ved beboelse og sommerhusområder, der skal undersøges nærmere. 15f) Lys, risiko for større ulykker, jord og råstoffer: Ingen kommentarer. 15g) Overfladevand og grundvand Ingen Kommentar 15h) Vandløb Der gøres opmærksom på, at det i afgrænsningsnotatet bør fremgå, at vurdering af påvirkning af vandløb i miljøkonsekvensrapporten også bør indbefatte følgende typer af vandløb: 1. De nye grøfter 2. NBL §3-beskyttede vandløb. 3. Henne Mølle Å, hvor Forsvaret ønsker at "etablere 3 brosteder" og derved krydse åen.	og varetages som led i den kommunale planlægning. Ad 15h) Miljøkonsekvensrapporten vil indeholde en vurdering af projektets mulige påvirkninger af beskyttet vandløb.	15.e - g) Ingen bemærkninger 15h) SGAV er enig med Varde Kommune om, at de tre opmærksomhedspunkter skal behandles i miljøkonsekvensrapporten.
--	---	--	--

	Natur herunder Natura 2000-områder, Bilag IV-arter og §3 naturtyper 15i) Projektets forventelige virkninger på miljøbeskyttelsesmål, herunder kommunens naturpolitik Kommunen anbefaler, at man i miljøkonsekvensrapporten forholder sig til, hvorvidt projektet er i overensstemmelse med kommunens naturpolitik. Særligt nævnes at Varde Kommunes friluftsstrategi er af relevans for projektet, eftersom denne har indsatsområder for bedre adgangsforhold til naturen og mål for information og kommunikation for naturoplevelser i kommunen. 15j) Påvirkning på rødlistede arter Varde Kommune bemærker, at området har en række sjældne ikke-beskyttede men rødlistede arter, som potentielt kan blive påvirket af projektet. Kommunen har kendskab til 28 kritisk truede (CR) eller truede (EN) insekter med stedfæstelse i det berørte område. Disse kan blive påvirket af lokal ødelæggelse af levestedet. Varde Kommune opfordrer til at miljøkonsekvensrapporten bør medtage disse rødlistede arter som potentielt bliver væsentlig påvirket.	Ad 15i) I miljøkonsekvensrapporten vil påvirkningen af friluftsliv og rekreative interesser blive behandlet. Varde Kommunes friluftsstrategi, herunder målsætninger om adgangsforhold og formidling af naturoplevelser, vil indgå som en del af vurderingsgrundlaget. Ad 15j) Miljøkonsekvensrapporten vil indeholde en vurdering af projektets mulige påvirkninger af beskyttet natur, dyre- og planteliv i området. Der vil i miljøkonsekvensrapporten være et afsnit om biodiversitet, hvor relevante rødlistede arter vil blive behandlet, herunder kritisk truede og truede rødlistede arter, der er nævnt i forbindelse med høringssvar.	15i) SGAV er enig i, at miljøkonsekvensrapporten bør forholde sig til Varde Kommunes naturpolitik og friluftstrategi. 15j) SGAV er enig med bygherre om, at miljøkonsekvensrapporten skal indeholde en vurdering af projektets mulige påvirkninger af beskyttet natur, dyre- og planteliv i området. Som nævnt i vores kommentarer til høringssvar 5, har alle dyre- og plantearter ikke samme beskyttelsesniveau. Miljøkonsekvensrapporten skal indeholde en vurdering af påvirkninger på arter, der er beskyttet under EU-lovgivning ifm. habitatdirektivet og/eller fugledirektivet. Arter, der ikke er beskyttet på dette niveau, er ikke underlagt samme krav til vurdering, men kan i nogle tilfælde være omfattet af national beskyttelse (fx naturbeskyttelseslovens §3, artsfredningsbekendtgørelsen eller andre relevante bestemmelser). Ikke alle rødlistede arter har et højt niveau af beskyttelse, og det kræver derfor en konkret undersøgelse af, hvilke arter området rummer, og hvilken form for beskyttelse disse arter er underlagt. SGAV har efterfølgende kontaktet Varde Kommune med henblik på at få tilsendt oplysninger om levesteder for de kendte rødlistede arter nær projektets planlagte veje og stillinger. Kommunen oplyser, at deres kendte fund af rødlistede arter ligger tilgængeligt på arter.dk.
--	--	--	--

	15k) Rydning af fredskov Rydning af skov, en væsentlig påvirkning der bør medtages i afgrænsningsnotatet under emnet Materielle goder. Da rydning af skov i fredskov er af varig karakter vil det kræve dispensation fra skovloven og kan blive mødt med vilkår om erstatningsnatur. 15l) Vejtilslutninger Kommunens vejmyndighed har en række konkrete bemærkninger ift. påvirkning af veje ifm. anlægsarbejdet, skiltning iht. gældende vejregler og sikkerhed, vejsikkerhed ved krydsningsområder. Forsvaret skal ansøge om overkørselstilladelse for hver tilslutning til offentlige veje og der skal for hver lokalitet udarbejdes et vejprojekt, der viser den nøjagtige udformning, opbygning og afmærkning af tilslutningen. Dette gælder også ved krydsning af offentlige stier.	Ad 15k) Vurderingen af projektets påvirkning på fredskovspligtige arealer indgår i den samlede miljøkonsekvensvurdering. Det forventes, at der vil blive indsendt ansøgning om dispensation fra fredskovspligten for de arealer, hvor nye spor anlægges gennem fredskov. Ad 15l) Bygherre vil gå i dialog med Varde kommunes vejafdeling for at sikre, at gældende vejregler, herunder krav til skiltning og sikkerhed, overholdes og overkørselstilladelser kan opnås.	De rødlistede sjældne arter vil i et vist omfang kunne indgå i prioriteringen. 15k) SGAV er enig i, at rydning af skov i fredskov skal behandles i Miljøkonsekvensrapporten. Det vil blive behandlet i sit eget afsnit om beskyttet natur og ikke under materielle goder, se evt. beskrivelse i afgrænsningsnotat. 15l) SGAV er enig i, at en tidlig dialog mellem Forsvaret og Varde Kommunes vejafdeling er vigtig for at få inddraget kommunens bemærkninger, med henblik på at sikre en høj trafiksikkerhed omkring øvelsesspor og stillinger, samt sikre at projektet lever op til gældende vejregler.
16 DN Danmarks Naturfredningsforening	Danmarks Naturfredningsforening har nedsående bemærkninger og forslag af emner, der bør belyses i miljøkonsekvensrapporten: 16a) Kriterier i forhold til fravigelser DN mener, at udlægningen af de konkrete kampvognspor og stillinger i dets nuværende form bl.a. medføre skade på områder af prioriterede habitatnaturtyper såsom klithede og ikke kan leve op til kriterierne for en fravigelse af beskyttelsen da der ikke er tale om bydende nødvendige hensyn til væsentlige samfundsmæssige interesser såvel som at det ikke er godtgjort, at der ikke findes nogen alternativ løsning. DN fremsætter ønsker om at:	Ad 16a og 16b) Bygherre kan oplyse, at planlagte sporforløb inkl. u-stillinger er udvalgt ud fra en samlet afvejning mellem operative behov, hensyn til omkringboende samt natur- og landskabshensyn. Miljøkonsekvensrapporten vil indeholde en analyse af rimelige alternativer herunder opstille kriterierne for valgte sporforløb.	16a + b) SGAV vurderer, at der i miljøkonsekvensrapporten bør redegøres for at projektets placering i oksbølområdet, med risiko for at påvirke mange prioriterede naturtyper frem for andre steder i landet. Det forventes også, at der i rapporten argumenteres for projektets bydende samfundsmæssige nødvendighed.

	• 16b) Alternativ placering miljøkonsekvensrapporten indeholder et generelt alternativt løsningsforslag hvor alle nye kampvognsspor og stillinger placeres uden for de kortlagte habitatnaturtyper og hvor forsvaret køber landbrugsjord op. Herunder om der kan findes helt andre områder i DK som kan inddrages til de ønskede forsvarsformål. • 16c) Rødlistede arter miljøkonsekvensrapporten belyser hvilke rødlistede arter, der findes i området og hvordan disse vil blive påvirket af projektet. Det bør i miljøkonsekvensrapporten ligeledes redegøres for hvordan påvirkning af rødlistede arter kan undgås eller minimeres. Af konkrete relevante arter, der bl.a. bør behandles kan nævnes planterne lyng-silke, liden soldug og klokke-ensian.	Bygherre vil i den endelige projektbeskrivelse uddybe nødvendigheden af projektet, herunder de operative, naturmæssige og samfundsmæssige hensyn, der ligger til grund for valg af placering. Der vil ligeledes blive udarbejdet en særskilt redegørelse for alternative løsninger, som bilag til miljøkonsekvensrapporten. Denne redegørelse vil danne grundlag for vurdering af, om betingelserne for eventuelle fravigelser fra naturbeskyttelsen kan opnås. Ad 16c) Der vil i miljøkonsekvensrapporten være et afsnit om biodiversitet, hvor relevante rødlistede arter vil blive behandlet, herunder kritisk truede og truede rødlistede arter.	16b) SGAV er enig i at miljøkonsekvensrapporten skal indeholde en analyse af alternativ placering på landbrugsjord udenfor de kortlagte habitatnaturtyper og herunder opstillede kriterierne for valgte sporforløb. Projektets påvirkning på beskyttede arter og naturtyper skal belyses for såvel det planlagte spor- og stillingsforløb, som for mulige alternative strækninger. Der skal argumenteres for valget af den endelige placering og af miljøkonsekvensrapporten skal det tydeligt fremgå, på hvilke delstrækninger/områder der vil blive behov for at søge om fravigelse fra habitatdirektivets beskyttelse. 16c) Som nævnt i forbindelse med andre høringssvar, så har alle arter ikke samme beskyttelse. Vi har en særlig forpligtigelse til at beskytte de arter som er nævnt i EU's habitatdirektiv bilag IV, samt de arter som Natura 2000-områderne i Oksbøl-området er udpeget for at beskytte (det kan være arter opført på habitatdirektivets bilag II, bilag IV eller fugle på EU's fuglebeskyttelsesdirektiv). Miljøkonsekvensrapporten vil ikke behandle alle rødlistede arter enkeltvis, men i det omfang det giver mening vil kendte fund af rødlistede arter der er klassificeret som kritisk truede og truede arter kunne inddrages i vurderingerne inden for et afsnit om biodiversitet. DN er velkommen til at kontakte SGAV, hvis I har lokalkendskab til levesteder for nogle af disse arter ud over, hvad der findes indberettet på arter.dk.
--	---	---	---

	• 16d) Belyse støjpåvirkning på fuglearter fuglearter miljøkonsekvensvurderingen bør belyse hvilke fuglearter i fuglebeskyttelsesområderne, der findes i området og hvordan de kan blive påvirket af projektet, særligt i relation til støj. Af områder hvor dette særlig bør undersøges nævnes området omkring Filsø. • 16e) Påvirkning af rekreative interesser miljøkonsekvensrapporten bør belyse hvordan de planlagte udvidede lukninger og lukninger uden varsel vil påvirke den rekreative anvendelse af området. DN's bemærkninger til konkrete områder: 16f) Børsmose Hede Børsmose Hede bør fortsat beskyttes mod aktiviteter, da området indeholde stor artsrigdom af fredede arter og relativ sjældne arter. 16g) Vestlige spor med broslagningssted DN mener ikke, at det vestlige spor med broslagningssted skal anlægges. Hvilket begrundes med alternativ placeringsmulighed helt ude ved stranden ved udløbet og at der bør tages et mere vidtgående hensyn ift. forstyrrelse af dyre- og fugleliv på Filsø Hede som er fredet område. 16h) Igangværende fredningssager for Lyngbos Hede og Kærgård Plantage DN bemærker, at der er igangværende fredningssager for Lyngbos Hede og Kærgård Klitplantage som projektet bør afvente afgørelse af eller alternativt tage udgangspunkt i fredningsforslagene i miljøkonsekvensrapporten.	Ad 16d) Miljøkonsekvensrapporten vil indeholde en vurdering af projektets mulige påvirkninger af beskyttet natur, dyre- og planteliv i området, herunder potentielle støjpåvirkninger af fugle. Ad 16e) Miljøkonsekvensrapporten vil behandle forhold relateret til friluftsliv og rekreative interesser i området, herunder eventuelle gener for sommerhusejere og besøgende. Det bemærkes, at et af formålene med udvidelsen af kampvognssporene er at sikre, at militær kørsel i videst muligt omfang holdes inden for det afgrænsede militære øvelsesterræn Ad 16f-16h) I forhold til Børsmose Hede er der foretaget en grundig vurdering af de naturmæssige forhold samt gennemført relevante undersøgelser. Såfremt det bliver nødvendigt, vil bygherre søge dispensation til gennemførelse af projektet med udgangspunkt i en nøje analyse af alternative løsninger. Placeringen af broslagningsstedet ved Henne Å er valgt ud fra operative hensyn samt eksisterende kampvognspors beliggenhed. Bygherre vurderer, at en placering helt ude ved stranden ikke opfylder de øvelsestekniske krav og formål.	16d) Miljøkonsekvensrapporten skal omfatte en vurdering af projektets påvirkning af beskyttede fugles yngle- raste- og fourageringsområder, herunder området omkring Filsø. 16e) SGAV er enige i, at det skal undersøges, i hvilket omfang kørsel og aktiviteter omkring de nye spor og stillinger vil kunne påvirke friluftslivet både under anlægsfasen og senere i forbindelse med øvelser. Miljøkonsekvensrapporten bør belyse, om der vil være behov for at ændre i strategien for formidling til offentligheden om adgangs begrænsninger. 16f) SGAV er enig i at der i miljøkonsekvensrapporten bør argumenteres for nødvendigheden for at anlægge spor og stillinger henover Børsmose Hede. 16g) Miljøkonsekvensrapporten skal forholde sig til det foreslåede alternative broslagningssted ved stranden og begrundede valget i fald den oprindelige placering fastholdes. 16h) Den 6. december 2024 har Danmarks Naturfredningsforening overfor Fredningsnævnet fremsat forslag til fred-
--	---	---	---

		Endelig kan bygherre oplyse, at afgørelser i de igangværende fredningssager ved Lyngbos Hede og Kærgård Plantage ikke kan afvente projektets fremdrift, men fredningsforslagene vil, hvor relevant, blive indarbejdet som en del af de kumulative påvirkninger i miljøkonsekvensrapporten.	ning af Kærgård klitplantage. Fredningsnævnet har ikke p.t. truffet afgørelse herom. 16h) Den 26. juni 2025 traf Fredningsnævnet afgørelse om at frede Lyngbos Hede. I tilfælde af at afgørelsen vil blive påklaget vil de foreløbige retsvirkninger blive opretholdt indtil Miljø- og Fødevarerklagenævnet har truffet afgørelse i sagen. SGAV vil forholde sig til fredningsforslag og i øvrigt afvente afgørelser.
17. Engesøvej 78, Vejers Strand	Indsigelse mod projektet ift. området plantagen i Vejers-Nord - Forslag til alternativ placering øst for Urkokvej 17a) Der argumenteres i høringssvaret for, at Plantagen i Vejers-Nord er en naturperle og at området benyttes af mange fastboende og turister til at finde ro og til friluftsliv herunder iagttagelse af dyreliv, svampesamling, gåture, cykling og ridning. Projektets anlæg og aktiviteter i plantagen anses som en "massakre" på et meget populært områdes rekreative brug, de passer ikke ind i området. Forsvaret anmodes derfor om, at genoverveje projektet og placere sine aktiviteter øst for Urkokvej, der er hovedfærdselsåren mellem Vejers og Børsmose/Henne. Bibeholdes planerne nævnes følgende forventelige negative påvirkninger: 1. Kørespor er en decideret hindrende faktor i forhold til fri bevægelighed, da de er absolut uanvendelige til cykling og afhængig af underlaget ufremkommelige på gåben.	17a + 17.1-4) Bygherre kan oplyse, at planlagte sporforløb inkl. u-stillinger er udvalgt ud fra en samlet afvejning mellem operative behov, hensyn til omkringboende samt natur- og landskabshensyn. Miljøkonsekvensrapporten vil indeholde en analyse af alternativer herunder opstille kriterierne for valgte sporforløb. Miljøkonsekvensrapporten vil behandle forhold relateret til friluftsliv og rekreative interesser i området, herunder eventuelle gener for sommerhusejere og besøgende. 17.5) Det bemærkes, at økonomiske forhold relateret til privat sommerhusudlejning ikke er et miljøemne, der behandles i miljøvurderingsprocessen.	17.a) SGAV er enig i, miljøkonsekvensrapporten skal belyse alternative placeringer af spor og stillinger end de planlagte i plantagen i Vejers nord, herunder belyse alternativet der er foreslået øst for Urkokvej. 17.1-17.4) Hvis det planlagte forløb i plantagen fastholdes, bør miljøkonsekvensrapporten forholde sig til de gener, der er nævnt i høringssvaret og komme med forslag til, hvordan generne kan minimeres. 17.5) Økonomiske forhold relateret til privat sommerhusudlejning er ikke et miljøemne, der behandles i miljøvurderingsprocessen. Se kommentar til høringssvar 5 for uddybende forklaring.

	2. Et større antal K- og U-stillinger, som vil medføre ekstra pres på området og forventelige lukkedage for publikumsadgang. 3. Forventninger mht. fremtidig civil færdsel i området er desværre ret negative. Et eksempel er Skolehaven, der i første ombæring skulle forblive åben for publikum, men imod aftalerne måtte lukkes af hensyn til sikkerheden. Noget lignende kan vel ske for Vejers Nord? 4. Vejers vil miste sin status som elsket turistmål - ikke mindst hos tyske gæster 5. Frygt for påvirkning af ejendomsværdi, når Vejers nærmest omringes af forswarets aktiviteter.		
18. Grundejerforeningen Henne Strand (GHS)	GHS har en særlig interesse i linjeføringen for kampvognsspor over Lyngbos Hede - især dens vestlige del – der grænser op til den østligste del af sommerhusområdet Henne Strand. Der foreslås, at der undersøges for en alternativ placering længere østpå på landbrugsjord. 18a) Forslag om at fokusere på alternative løsningsmodeller øst for Lyngbos Hede og Filsø Hede. Grundejerforeningen Henne Strand GHS stiller spørgsmålet – er det de rigtige arealer, som Forsvaret ønsker at lægge beslag på i en aktivitetsplan, der rækker mange år frem i tiden? Som GHS ser det, vil det for Forsvarets egen skyld være hensigtsmæssigt at begynde at fokusere på	Ad 18a, 18f og 18g) Bygherre kan oplyse, at planlagte sporforløb inkl. u-stillinger er udvalgt ud fra en samlet afvejning mellem operative behov, hensyn til omkringboende samt natur- og landskabshensyn. Miljøkonsekvensrapporten vil indeholde en analyse af alternativer herunder opstille kriterierne for valgte sporforløb.	18. a) SGAV er enig med DN i, at miljøkonsekvensrapporten skal belyse alternative placeringer for spor henover Lyngbos Hede, herunder om det er muligt at placere sporet længere mod øst. Ligeledes bør den foreslåede linjeføring fra Vrøgum Plantage – øst om Filsø – og nordpå til østsiden af Blåbjerg Klitplantage belyses som alternativ placering af spor.

	alternative løsningsmodeller. Øst for Filsø Hede og Lyngbos Hede ligger almindeligt landbrugsjord uden væsentlige miljø- og naturrestriktioner. Det vil være oplagt i en 'game change' situation at undersøge, om ikke disse landbrugsområder kan erhverves til øvelsesformål. En linjeføring fra Vrøgum Plantage – øst om Filsø – og nordpå til østsiden af Blåbjerg Klitplantage i en gennemsnitlig bredde af ca. 1 km kunne være en økonomisk overkommelig opgave med de positive politiske vinde, der blæser i relation til Forsvarets fremtid. Det vil give et stort råderum med hensyn til militære aktiviteter samtidig med, at der med tiden kan etableres en værdifuld overdrevsvegetation på de tidligere landbrugsjorder. Problemerne med nærhed til sommerhusområder reduceres samtidig væsentligt. Forsvaret har tidligere oplyst, at der er en del lavbunds-jorde i det foreslåede tracé, men mange af de tidligere registrerede tørveholdige jorde er væsentligt reduceret ved omsætning af tørven. Ny kartering kan derfor anbefales. Høringssvarets øvrige argumenter for at flytte sporet væk fra Lyngbos Hede: 18b) Igangværende fredningssag og påvirkning på unikke naturtyper på Lyngbos Hede På Lyngbos Hede er både grå/grøn klit og klithede almindeligt tilstede. Ved Forsvarets foreslåede linjeføring af kampvognsspor på Lyngbos Hede vil både grå/grøn klit og klithede blive stærkt påvirket – også selv om det fortrinsvis er de høje dele af heden, der påvirkes. GHS minder om en igangværende fredningssag af heden. Der gøres opmærksom på at Lyngbos Hede er en del af Natura 2000 område N83. herunder af habitatområde H72. på udpegningsgrundlaget for området indgår bl.a. naturtyperne • grå/grøn klit (naturtype nr. 2130, 38 ha), • klithede (naturtype nr. 2140, 36 ha) og	Miljøkonsekvensrapporten vil behandle forhold relateret til friluftsliv og rekreative interesser i området, herunder eventuelle gener for sommerhusejere og besøgende. Bygherre vil i den endelige projektbeskrivelse uddybe nødvendigheden af projektet, herunder alternativer og om betingelserne for eventuelle fravigelser fra naturbeskyttelsen kan opnås. Ad 18b) Bygherre kan oplyse, at afgørelser i de igangværende fredningssager ved Lyngbos Hede og Kærgård Plantage ikke kan afvente projektets fremdrift, men fredningsforslagene vil, hvor relevant, blive indarbejdet som en del af de kumulative påvirkninger i miljøkonsekvensrapporten. Ad 18b, 18c, 18d og 18f) Miljøkonsekvensrapporten vil indeholde en vurdering af projektets mulige påvirkninger af beskyttet natur, dyre- og planteliv i området, herunder en fuld Natura 2000-konsekvensvurdering.	18b+f) SGAV er enig i, at etablering af spor hen over heden potentielt kan påvirke beskyttede arter og naturtyper, herunder arter der er en del af udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området. Miljøkonsekvensrapporten skal derfor forholde sig til eventuelle påvirkninger af naturtyper og arter og udarbejde en væsentlighedsvurdering, hvis påvirkninger
--	--	--	---

	Enebærklit (naturtype nr. 2250, et mindre areal). Disse habitatnaturtyper er såkaldte prioriterede naturtyper i hht. Habitatdirektivet, hvilket betyder, at de er i fare for at forsvinde på EU-plan, hvorfor EU-landene har et særligt ansvar for at beskytte dem. 18c) Sjældne og truede arter på Lyngbos Hede Der gøres opmærksom på, at der på heden vokser en række sjældne og truede planter, bl.a. fin bunke, brun næbfrø, klit-kællingetand, spæd mælkeurt og langbladet soldug. Både planter på våd og tør bund er repræsenteret. Insektlivet er også veludviklet og blandt dagsommerfuglene skal særligt nævnes ensian blåfugl, spættet bredpande og klitperlemorsommerfugl. 18d) Argumenter for at sandspor på heden vil skade naturindholdet på heden. Der argumenteres i høringssvaret for at erstatte arealer med prioriterede naturtyper med permanent åbne og forstyrrede sandflader må i et habitatområde betegnes som skadelig for naturindholdet. Forstyrrelser af hedevegetationen kan efter sigende være godt for biodiversiteten, men der argumenteres i høringssvaret for, at det forudsætter en mulighed for succession med indvandring af pionerarter hen mod en moden bevoksning af dværgbuske.		ikke kan udelukkes. Kan en væsentlig påvirkning ikke udelukkes skal bygherre udarbejde en fuld konsekvensvurdering. Efter idehøringen har Fredningsnævnet fredet Lyngbos Hede. Fredningen og en eventuel efterfølgende klagesag vil indtages i miljøvurderingen. 18c) Som det fremgår af vores kommentarer til flere af de øvrige høringssvar, så er der forskel på den beskyttelse som de forskellige dyre- og plantearter har (se bl.a. kommentar til 16c). I miljøvurderingsprocessen er der dog en forpligtelse til at foretage en biodiversitetsvurderingen, som er en samlet stillingtagen til, om projektet helt eller delvist forringer økosystemer, fører til tab eller degenerering af leve-/yngle- og rasteområder, tab af diversitet mellem arterne og tab af genetisk diversitet. Hvis Grundejerforeningen Henne Strand har kendskab til at der indenfor arealerne, hvor der er planlagt spor eller stillinger er levested for nogle af de nævnte arter, så er I velkomne til at tage kontakt til SGAV og videregive oplysningerne. Oplysningerne vil indgå i vurderingerne. 18c) Miljøkonsekvensrapporten skal omfatte vurderinger af konsekvenser for tiltagene med anlæggelse af spor gennem alle beskyttede naturområder, herunder også heden.
--	--	--	---

	En jævnlig brug af sporet på Lyngbos Hede vil kun resultere i bare sandflader eller enårige planter, som kan nå at etablere sig. Åbne sandflader (naturtype hvid klit, nr. 2120) findes allerede på Lyngbos Hede (10 ha) som større og mindre forblæste klitflader. Så disse naturforhold bidrager allerede til områdets naturlige biodiversitet. 18e) Bekymring for om belastning af tryk fra kampvogne kan påvirke vanddynamikken i området. En anlæggelse af et kampvognsspor i den vestlige del af et § 3- og Natura 2000 beskyttet område vil medføre, at 68 tons tunge kampvogne skal passere småsøer, vandløb og drækanaler på arealet. Der stilles spørgsmål til om den tunge trafik kan skabe en barriere hen over heden, som vil få konsekvenser for den fugtafhængige fauna og flora i den østlige del af Lyngbos Hede. Og samtidig skabe et oversvømmelsesproblem i det nærliggende sommerhusområde, hvor der efter den meget våde vinter i 2023-2024 oplevedes oversvømmelser i lavtliggende områder, og hvor man for beskyttelse af de menneskeskabte værdier var helt afhængig af bortledning af vandet, bl.a. via Lyngbos Hede kanalen, som i forvejen er kapacitetsudfordret. 18f) Opmærksomhed henledes på behov for miljøkonsekvensvurdering i miljøvurderingsprocessen og at en forudsætning for tilladelse jævnfør Habitatdirektivet vil være, at der ikke er alternative løsninger GHS forventer, at forsvaret får udarbejdet en fuld konsekvensvurdering i forbindelse med udarbejdelse af miljøkonsekvensrapporten, da der er tale om en permanent påvirkning af habitatområdet. Der gøres opmærksom på at, hvis et projekt ikke kan vedtages efter Habitatdirektivets artikel 6, stk. 3, og det berører prioriterede naturtyper, så skal EU-Kommissionen	Ad 18e) Der indgår i detailplanlægningen, at projektet ikke må ændre hydrologien i området og være en barriere for vand.	18e) Projektets påvirkning af hydrologien i området skal indgå i miljøkonsekvensrapporten. Herunder skal der vurderes på om kampvognskørsel på spor og i stillinger kan forventes at bidrage til oversvømmelsesproblematikken i området omkring Lyngbos Hede Kanal. 18.f) SGAV er enig med i, at der skal udarbejdes en fuld konsekvensvurdering. Hvis projektet, på trods af at virkningerne på lokaliteten vurderes negativt, alligevel skal gennemføres af bydende nødvendige hensyn til væsentlige samfundsinteresser, så vil følgende tre betingelser skulle være opfyldt forud for fravigelser: 1. Bydende nødvendige hensyn til væsentlige samfundsinteresser, herunder af social eller økonomisk art
--	---	--	--

	høres og afgive en udtalelse, før projektet kan tillades efter artikel 6, stk. 4, men det forudsætter, at der ikke findes alternative løsninger. 18g) Opmærksomhed omkring økonomi og alternative løsninger. I forhold til at lade økonomi influere på valg/fravalg af alternative løsninger, så henvises der i høringssvaret til pers. skriftlig meddl. 2019 fra prof. Peter Pagh, Københavns Universitet, som lader det forstå, at i vurdering om alternative løsningsmodeller kan økonomiske hensyn indgå, men de må ikke være udslagsgivende. Reglen i Habitatdirektivets artikel 6, stk. 4 gør altså udtømmende op med proportionalitetsprincippet, og det er der juridisk enighed om i teori og praksis. Der henvises i øvrigt til 4 strøm-/gasprojekter: Horns Rev 2, Horns Rev 3, Baltic Pipe-Vestjylland og Viking Link, ført igennem habitatområdet (H729), hvor hensyntagen til naturtyper resulterede i underboringer af natur fremfor gennemgravning i forbindelse med kabelnedlæggelse, til trods for en oplyst merudgift på mere end 2000 kr. pr. løbende meter. Der stilles spørgsmål om, hvorvidt energiselskaber skal behandles anderledes end Forsvaret, der ikke juridisk har særstatus. Øvrige bemærkninger: 18h) Ønsker information/kommunikation prioriteret og hensyntagen til turistmæssige spidsbelastninger På borgermødet oplyste Forsvaret, at der må forventes en betydelig større aktivitet end tidligere antaget, såvel i hyppighed som i mandskabsomfang. I det lys anbefaler GHS, at løbende information og kommunikation (dansk/tysk/engelsk) til offentligheden opprioriteres under inddragelse af relevante interessenter, ligesom der bør tages hensyn til de turistmæssige spidsbelastningsperioder i videst muligt omfang.	Ad 18h) Bygherre takker for de konstruktive forslag til placering af informationsstandere. Forsvaret er jf. Bekendtgørelse om støjregulering af forsvarets øvelsespladser og skyde- og øvelsesteræner, kaldet Støjbekendtgørelsen, pålagt at annoncere offentligheden om støj, og aktiviteter, og	2. Der findes ikke nogen alternativ løsning. 3. Der træffes alle nødvendige kompensationsforanstaltninger for at sikre, at sammenhængen i Natura 2000 bevares. SGAV gør opmærksom på, at der jævnfør Habitatdirektivets artikel 6 stk. 3 og 4 ikke er behov for en udtalelse fra kommissionen forud for fravigelsen og tilladelse til projektet, hvis begrundelsen for fravigelsen for Natura 2000 beskyttelsen skyldes "hensyn til den offentlige sikkerhed". Det gælder også for fravigelser af prioriterede naturtyper og arter. Efter fravigelse og tilladelse er givet orienteres Kommissionen 18g). Økonomi har ikke en afgørende betydning. 18h) SGAV finder forslagene konstruktive og opfordrer bygherre til at lade det indgå i Forsvarets generelle planlægnings og formidlingsarbejde.
--	---	---	---

		dette gennemføres via hjemmesider, sociale medier, men også via 21 informationsstandere med QR-koder, opsat i primært det sydlige skyde- og øvelsesområde. Herudover oplyses områdets gæster, lokale, som turister via Informationsfoldere, som via sommerhusudlejningsbureauer og lodsejere kan understøtte formidlingen om områdets militære anvendelse, som Forsvarets største og vigtigste skyde- og øvelsesområde i Danmark. Informationsmateriale er til rådighed på dansk – tysk og engelsk. Høringspunktet vil derfor indgå i det, på sigt kommende formidlings-arbejde om Forsvarets aktiviteter i området.	
19. Mosevejen 1 Houstrup	Der gøres indsigelse mod placeringen af kørespor og overnatningspladser ved Blaabjerg Plantage mindre end 400 meter fra skel til sommerhus. Bekymringer og bemærkninger er som følger: 19a) Støj og rystelser Militærkøretøjer og øvelsesaktiviteter vil medføre betydelig støj og vibrationer, som forstyrrer områdets rekreative værdi og kan skade den unikke natur. 19b) Nedsat livskvalitet og ejendomsværdi	Bygherre kan oplyse, at planlagte sporforløb inkl. u-stillinger er udvalgt ud fra en samlet afvejning mellem operative behov, hensyn til omkringboende samt natur- og landskabshensyn. Miljøkonsekvensrapporten vil indeholde en analyse af alternativer herunder opstille kriterierne for valgte sporforløb. Ad 19a, 19b, 19c) Støj- og vibrationspåvirkninger vil blive behandlet i miljøkonsekvensvurderingen, herunder både i forhold til omkringboende, rekreative interesser og det omkringliggende dyre- og planteliv. Vurderingen vil omfatte både anlægs- og driftsfase	19a + F3) Påvirkninger i form af støj og vibrationer fra projekttiltagene på omgivelserne indgår i miljøkonsekvensrapporten for både anlægs- og driftsfasen. Der vil i miljøvurderingsprocessen også være fokus på om der er muligheder for at minimere støjgener. 19b + F4) Økonomiske forhold relateret til privat sommerhusudlejning er ikke et

	Øget militær aktivitet vil forringe områdets fredelige karakter og medføre et væsentligt fald i ejendomsværdien. Mange sommerhusejere har investeret i området for at nyde naturen og roen, og udbygningen vil også påvirke de økonomiske muligheder for udlejning negativt. 19c) Natur og dyreliv Området er hjemsted for et rigt dyre- og planteliv, herunder flere truede arter som trane, vendehals og natravn. Blaabjerg Plantage er enestående og uforstyrret, og militæraktiviteter vil have alvorlige økologiske konsekvenser. 19d) Dispensation tæt på beboelse Vi er bekymrede over, at Forsvaret søger dispensation fra gældende afstandskrav i vores område. Det virker uforholdsmæssigt at placere overnatningspladser og tung trafik så tæt på privat beboelse. Vi har forsøgt at få klarhed over, hvad dispensationerne indebærer, men har endnu ikke modtaget svar.	og tage udgangspunkt i gældende retningslinjer og grænseværdier for støj og vibrationer. Ad 19b) Miljøkonsekvensrapporten vil desuden behandle forhold relateret til friluftsliv og rekreative interesser i området, herunder eventuelle gener for sommerhusejere og besøgende. Det bemærkes, at et af formålene med udvidelsen af kampvognssporene er at sikre, at militær kørsel i videst muligt omfang holdes inden for det afgrænsede militære øvelsesterræn. Ad 19b) Det bemærkes, at økonomiske forhold relateret til privat sommerhusudlejning ikke er et miljøemne, der behandles i miljøvurderingsprocessen. Ad 19c) Miljøkonsekvensrapporten vil indeholde en vurdering af projektets mulige påvirkninger af beskyttet natur, dyre- og planteliv i området Ad 19d) Der vurderes ikke at være behov for at søge dispensation fra gældende afstandskrav fastlagt i § 4, stk.3 i bekendtgørelse om støjregulering af forsvarets øvelsespladser og skyde- og øvelsesterræner. Bekendtgørelsen omfatter ikke øvelser i civilt terræn, og skydning med artilleri gennemføres generelt i større afstande fra sommerhuse og privatbeboelse, således at det maksimale støjniveau ved boliger og sommerhuse vil være mindre	miljøemne, der behandles i miljøvurderingsprocessen. Se kommentar til høringssvar 5 for uddybende forklaring. 19c+F5) Miljøkonsekvensrapporten omfatter en vurdering af projektets påvirkninger (herunder støj-påvirkninger) af beskyttede arter og naturtyper i både anlægs- og driftsfasen, herunder beskyttede fugles yngle- raste- og fourageringsområder. 19d) Ingen bemærkninger
--	--	--	---

	19e) Psykisk stress Militæraktiviteter vil skabe psykisk stress for sommerhusbeboerne, som søger området for ro og afslapning væk fra storbyen. 19f) Brandfare ved øget aktivitet Hvad med risikoen for brandfare og antændelse i skoven og lyngen? Der har tidligere været tilfælde af ild i plantagen, og med den øgede trafik samt de mange soldater, der skal overnatte og muligvis benytte gasblus eller lave mad over åben ild, kan risikoen potentielt stige 19g) Manglende inddragelse af lokalsamfundet Vi oplever en mangel på dialog mellem myndighederne og lokalsamfundet. Det er afgørende, at beboerne inddrages i beslutningsprocessen, da vi har værdifuld indsigt i områdets forhold. Forslag og alternativer: F1 Bufferzoner Etabler en større bufferzone mellem det militære område og sommerhusområdet, eksempelvis ved at flytte faciliteterne længere væk. F2 Alternativ placering Overvej at placere militære faciliteter i et mindre beboet område med færre konsekvenser for privatliv og livskvalitet.	end den støjgrænse, som er fastsat i bekendtgørelsen. Ad 19e) Under emnet "menneskers sundhed" behandles støj- og vibrationsgener fra de planlagte spor. Etablering af sporene vil ske i dagtimerne på hverdage. Der kan i sjældne tilfælde blive anvendt operativt lys om natten, men da der er meget få øvelser om natten om ret vurderes dette at være ubetydeligt. Evt. "psykisk stress" som kan opleves af omkringboende vil derfor alene være pga. støj- og vibrationer, som behandles i miljøkonsekvensrapporten. Ad 19f) Etablering og anvendelse af kampvognsporene vurderes ikke at medføre brandfare. Brandrisikoen opstår primært i forbindelse med brug af skarp ammunition, hvilket finder sted på afgrænsede områder som Kallesmærsk Hede. Forsvaret har eget beredskab til håndtering af mindre brande og kan altid tilkalde det lokale brandvæsen, hvis det bliver nødvendigt. Ad 19g) I forbindelse med miljøvurderingsprocessen er der afholdt borgermøde, og informationsmateriale er blevet udsendt til relevante interessenter. Bygherre opfordrer fortsat til, at grundejerforeninger og øvrige borgere bidrager med input og bemærkninger i den offentlige hø-	19e) SGAV er enig med bygherre at projektets psykiske påvirkning i form af støj og rystelser på sommerhusbeboer vil blive behandlet under "menneskers sundhed". 19f) SGAV er i dialog med Forsvaret om evt. brandfare og brandslukningsmidler. 19g + F6) Offentligheden sikres inddraget ved de lovpligtige høringer der sker i forbindelse med projektets opstart – idéfasen og undervejs med annoncering af projektets fremdrift på SGAV's hjemmeside samt i forbindelse med den anden offentlighedshøring af bygherres miljøkonsekvensrapport med bilag og udkast til § 25- tilladelse fra SGAV.
--	--	---	---

	Kunne det være en mulighed at inddrage nogle af de omkringliggende korn- eller brakmarker som alternativ? Det kunne måske også overvejes, at placere øvelserne tættere på østkysten, hvor terrænet med bakker kunne være mere velegnet. F3 Vilkår om afskærmning, støjreduktion og begrænsninger i øvelsestidspunkter Hvis udbygningen fastholdes, bør der indføres bindende vilkår om afskærmning, støjreduktion og begrænsning af øvelsestidspunkter. F4 Vurdering af værditab og erstatning Gennemfør en uvildig vurdering af ejendomsværdiens fald og mulighed for erstatning. F5 Grundig vurdering af konsekvenser: Støj, trafik og påvirkning på dyr Foretag en grundig miljøvurdering af de potentielle konsekvenser, herunder støj, trafik og påvirkning af dyrelivet. F6 Afhold en offentlig høring, hvor borgere kan stille spørgsmål og give deres mening til kende. F7 Indgå langsigtede forpligtelser fra Forsvaret om at afhjælpe eventuelle negative konsekvenser af udbygningen.	ringsfase, således at relevante hensyn kan indgå i den videre planlægning og vurdering af projektet. Ad F1-7) Der henvises til tidligere besvarelser til samme høringssvar.	F1 og F2) Miljøkonsekvensrapporten skal belyse, om det er muligt at flytte spor og stillinger længere væk fra sommerhusområdet, herunder at anlægge spor og stillinger på de foreslåede placeringer under F2) på brak eller kornmarker længere mod øst. Den valgte placering begrundes på baggrund af analysen.
20. Birketofte 10 Nymindegab	Vedr. alternativ placering af kampvognsspor ud af Nymindegablejren længere østpå med formål at mindske støjen og rystelseskader for beboerne på Fyrretoften, Birketofte og Egetofte. 20a) Forslag til alternativ rute Nymindegablejren har en østlig passage ud af lejren, en fastbanet vej som forbinder lejren med Vesterlundvej.	Ad 20a og 20b) Bygherre kan oplyse, at planlagte sporforløb inkl. u-stillinger er udvalgt ud fra en samlet afvejning mellem operative behov, hensyn til omkringboende samt natur- og landskabshensyn. Miljøkonsekvensrapport	20a og b) SGAV takker for det konkrete forslag til alternativ placering af spor. Miljøkonsekvensrapporten skal omfatte en analyse af mulig alternativ placering af spor og stillinger og begrunde den valgte placering på baggrund af analysen.

	Forslaget lyder som følgende: Kampvognssporet følger det fastbanede spor mod øst (retning Vesterlundvej) ca. 100 meter fra Vesterlundvej drejer sporet mod syd (øst om feriestedet Vestborg, der ejes af Forsvaret, men for tiden er lejet ud). Kampvognssporet fortsætter over Vesterhavsvej (rute 181) ned gennem plantagen Nymindegab Nord i ca. i syd-vestlig retning. Den nævnte retning gennem plantagen Nymindegab Nord skulle gerne tage hensyn til et Ride hotel med indkørsel fra Klintingvej. Ejendommen har for tiden ca. 100 heste, der går i indhegning tæt op til plantagen. 20b) Forslaget til alternative kampvognsspor har lokal opbakning Høringssvaret har til formål at mindske støj - og rystelsesgener for beboerne på vejene Fyrretoften, Birketofte og Egetofte. Afsender har efter SGAV' borgermøde på Stausø Skole talt med en del af beboerne på de nævnte veje efter og alle er kun interesseret i at få kampvognssporet så langt østpå, som overhovedet muligt. Det betyder meget for beboerne på de ovenfor nævnte veje i Nymindegab, at det alternative forslag behandles.	ten vil indeholde en analyse af alternativer herunder opstille kriterierne for valgte sporforløb. Ad 20b) Støj- og vibrationspåvirkninger vil blive behandlet i miljøkonsekvensvurderingen, herunder både i forhold til omkringboende, rekreative interesser og det omkringliggende dyre- og planteliv. Vurderingen vil omfatte både anlægs- og driftsfase og tage udgangspunkt i gældende retningslinjer og grænseværdier for støj og vibrationer.	
21. Kystdirektoratet	Høringssvaret vedrører flere nye kørespor indenfor klitfredningslinjen Kystdirektoratet har følgende bemærkninger og forslag: 21a) Kørespor forudsætter dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 8 og fra klitfredningsbekendtgørelsen Det fremgår af materialet, at der planlægges at etablere flere nye såkaldte sandspor, dvs. kørespor til kampvogne uden videre vejopbygning, inden for klitfredningslinjen. Ifølge materialet er der tale om permanente kørespor, der løbende vedligeholdes. Kystdirektoratet bemærker, at	Ad 21a) Bygherre oplyser, at forhold vedrørende klitfredning vil blive behandlet i miljøkonsekvensrapporten, herunder behovet for dispensation i henhold til naturbeskyttelseslovens § 8 samt klitfredningsbekendtgørelsen.	SGAV takker for høringssvaret med relevante opmærksomhedspunkter. 21a-c) SGAV opfordrer Bygherre til dialog med Kystdirektoratet vedrørende deres myndighedsområde, så det sikres at miljøkonsekvensrapporten er fyldestgørende i forhold til at belyse forhold vedrørende klitfredninger og sandflugt.

	etablering og løbende vedligehold af kørespor i klitfredningen forudsætter forudgående dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 8 samt klitfredningsbekendtgørelsen, af Kystdirektoratet. 21b) Sandflugt som tema bør belyses i miljøkonsekvensrapporten Kystdirektoratet anbefaler ifb. med ideoplægget, at miljøkonsekvensrapporten belyser projektets effekt på sandflugten samt eventuel overvågning og afværgeforanstaltninger af denne. 21c) Afklaring om militær kørsel indenfor klitfredningslinjen kan holdes inde på de påtænkte kørespor Det bør afklares, hvorvidt påvirkning af klitnaturen kan mindskes ved at brugen af de påtænkte kørespor gøres bindende for militærkørsel i det pågældende terræn, således at al militær kørsel inden for klitfredningslinjen kun foregår på disse.	Ad 21b) Derudover vil rapporten indeholde en vurdering af risikoen for sandflugt samt forslag til eventuel overvågning og afværgeforanstaltninger, hvis det vurderes relevant. Ad 21c) Formålet med etablering af kampvognsporene er blandt andet at forhindre ukontrolleret kørsel i naturområder og dermed begrænse påvirkningen af klitnaturen. Forsvaret skal dog kunne gennemføre øvelser i realistiske scenarier, hvorfor en fuldstændig begrænsning af kørsel uden for sporene ikke er mulig. Projektet har dog til hensigt at minimere kørsel uden for sporene og derved skåne klitnaturen mest muligt.	
--	--	---	--